

Інформація для пацієнтів Онкологічні захворювання у підлітків та молодих людей

Збереження фертильності: Заморожування яйцеклітин

Вступ

Звістка про те, що у вас рак, може викликати багато невизначеності, і думки про те, чи зможете ви колись мати дітей, можуть бути не тим, на чому ви хотіли б зосереджуватися зараз. Водночас цілком природно прагнути зберегти можливість мати дітей у майбутньому. Ця інформація покликана допомогти вам зрозуміти, як лікування раку може вплинути на вашу здатність мати дітей і що ви можете зробити, щоб зберегти фертильність до початку лікування. Важливо якомога раніше обговорити це з одним із членів вашої команди лікарів-онкологів. Вони можуть надати вам індивідуальні рекомендації та допомогти ухвалити поінформовані рішення відповідно до ваших планів на майбутнє.

Що таке фертильність?

Фертильність — це здатність мати дітей. Для жінок заморожування яйцеклітин дає змогу зберегти можливість мати біологічних дітей у майбутньому.

Як лікування раку впливає репродуктивну функцію?

Методи лікування онкологічних захворювань часто мають побічні ефекти, що впливають на здорові тканини організму. Хоча деякі побічні ефекти є тимчасовими й зникають після завершення лікування, інші можуть бути тривалими або незворотними. Для молодих жінок одним із найбільш суттєвих довгострокових наслідків може стати зниження фертильності.

Не всі види раку чи методи його лікування впливають на репродуктивну функцію, проте важливо розуміти потенційні ризики ще до початку лікування. Це допоможе вам прийняти зважене рішення щодо збереження вашої здатності мати дітей у майбутньому.

Основні методи лікування раку, такі як хіміотерапія, променева терапія, хірургічне втручання, гормональна та таргетна терапія, діють за різними принципами та можуть мати різний вплив на фертильність. Ступінь впливу на вашу фертильність залежить від низки чинників, зокрема від вашого віку, а також виду та локалізації онкологічного захворювання.

Важливо якомога раніше обговорити план лікування з вашою командою лікарів-онкологів. Фахівці допоможуть вам зрозуміти ризики для вашої фертильності та ознайомлять із варіантами її збереження, що дасть вам змогу прийняти рішення, яке відповідає вашим планам на майбутнє.

Що таке збереження фертильності?

Збереження фертильності передбачає збір та заморожування ваших яйцеклітин (кріоконсервація яйцеклітин), щоб у майбутньому ви мали можливість народити дітей, використовуючи ці яйцеклітини. Хоча деякі види лікування раку не впливають на репродуктивну функцію, інші можуть знизити або повністю припинити здатність вашого організму виробляти здорові яйцеклітини. З огляду на це, ваша команда лікарів-онкологів може рекомендувати вам зустрітися з профільним лікарем або медичною сестрою, які спеціалізуються на питаннях фертильності. Вони детально роз'яснять вам етапи процесу збереження фертильності, окреслять ваші варіанти та дадуть відповіді на будь-які ваші запитання.

Якщо ви вирішите пройти консультацію щодо збереження фертильності, вас направлять до найближчого до вас центру репродуктивної медицини, проте це може бути інший заклад, а не ваша місцева лікарня. Ваша команда лікарів-онкологів та фахівці з репродуктивної медицини (репродуктологи) співпрацюватимуть, щоб ретельно спланувати та узгодити процес збереження вашої фертильності паралельно з лікуванням онкологічного захворювання, забезпечуючи узгодженість та ефективність усіх процесів.

Що включає в себе процес заморожування яйцеклітин?

Заморожування яйцеклітин — це метод збереження вашої фертильності шляхом зберігання яйцеклітин до початку лікування раку. Процедура заморожування яйцеклітин складається з кількох етапів:

- Ви отримуватимете ін'єкції гормонів для стимуляції яєчників, щоб допомогти вашому організму виробити кілька яйцеклітин.
- Моніторинг вашого стану здійснюватиметься шляхом ультразвукового дослідження та лабораторних аналізів крові.
- Коли яйцеклітини будуть готові, їх буде вилучено шляхом короткого хірургічного втручання, під час якого вам дадуть препарати, які допоможуть розслабитися та викличуть стан сонливості.
- Отримані зрілі яйцеклітини будуть заморожені для подальшого зберігання.

Чи є побічні ефекти?

Яєчники молодих жінок часто добре реагують на гормональні ін'єкції, що може дещо підвищити ризик виникнення синдрому гіперстимуляції яєчників (СГЯ). СГЯ — це потенційно серйозна реакція на гормональні ін'єкції, за якої гіперстимульовані яєчники збільшуються в розмірах і виділяють речовини, що можуть призвести до підвищення проникності судин.

Цей ризик мінімізується завдяки ретельному підбору типу та дозування гормональних препаратів. Приблизно у кожній третій пацієнтки спостерігається СГЯ легкого ступеня; цей стан, як правило, піддається корекції в домашніх умовах шляхом прийому анальгетиків та відповідної медикаментозної терапії протягом декількох днів.

Як довго мені доведеться перебувати в лікарні?

Зазвичай ви можете повернутися додому через одну-дві години після процедури забору яйцеклітин. Незначні кров'яністі виділення є нормою, а будь-який біль у ділянці живота зазвичай минає протягом 12 годин після прийому знеболювальних засобів.

Хто має право на зберігання яйцеклітин за програмою NHS?

Щоб отримати право на зберігання яйцеклітин за програмою NHS, ви повинні відповідати певним критеріям щодо збереження фертильності. У Шотландії для отримання права на цю послугу діють такі вимоги:

- Ваш вік має бути менше 40 років.
- Ваш індекс маси тіла (ІМТ) має бути нижчим за 35.
- У вас не повинно бути біологічних дітей.
- Ви не повинні були раніше проходити стерилізацію.

Однак для отримання доступу до лікування безпліддя за рахунок NHS із використанням ваших заморожених яйцеклітин у майбутньому діють окремі критерії. Ці критерії можуть змінюватися з часом, і неможливо передбачити, якими будуть вимоги у майбутньому.

Що відбудуватиметься під час візиту до фахівця з репродуктивної медицини?

Під час прийому лікар або профільна медсестра детально ознайомлять вас із доступними варіантами збереження вашої фертильності. Якщо до початку лікування раку або іншої терапії є достатньо часу для завершення процесу збереження фертильності, фахівець детально ознайомить вас із відповідними процедурами.

Якщо ви вирішите розпочати цей процес, вам потрібно буде заповнити форми згоди на проведення процедур та зберігання ваших яйцеклітин, а також здати аналіз крові для здійснення перевірки на наявність інфекцій. Ці кроки необхідні, щоб гарантувати безпечно зберігання ваших яйцеклітин із дотриманням регуляторних вимог для потенційного їх використання у майбутньому.

Якщо буде встановлено, що ваші яйцеклітини не підлягають заморожуванню, вас про це повідомлять і, за потреби, обговорять із вами інші можливі варіанти.

Які юридичні наслідки передбачає процедура зберігання яйцеклітин?

У Великій Британії використання та зберігання яйцеклітин регулюються Управлінням із запліднення та ембріології людини (HFEA). Відповідно до Закону про запліднення та ембріологію людини (1990 р.), ви маєте надати письмову згоду на таке:

- Зберігання ваших яйцеклітин
- Тривалість періоду, протягом якого ваші яйцеклітини можуть зберігатися
- Цілі, для яких ваші яйцеклітини можуть бути використані
- Ваші побажання щодо того, як будуть використовуватися збережені яйцеклітини
- Подальші дії щодо яйцеклітин у разі вашої смерті або якщо ви втратите здатність змінити чи відкликати свою згоду (це стандартні запитання для всіх пацієнтів, які розглядають можливість скористатися процедурою збереження фертильності)

Максимальний термін зберігання ваших яйцеклітин наразі становить 55 років, проте згоду необхідно поновлювати кожні 10 років.

Після того як ваші яйцеклітини буде поміщено на зберігання, ви повинні підтримувати зв'язок із центром репродуктивної медицини. Негайно повідомляйте центр репродуктивної медицини про будь-які зміни у ваших контактних даних, як-от нова адреса, щоб фахівці могли залишатися з вами на зв'язку. Якщо центр репродуктивної медицини не зможе зв'язатися з вами, він може втратити законне право на подальше зберігання ваших яйцеклітин та буде зобов'язаний утилізувати їх.

У разі прийняття рішення про припинення зберігання своїх яйцеклітин вам потрібно буде звернутися до центру репродуктивної медицини для проведення процедури їх утилізації.

Чи доведеться відкладати моє лікування онкологічного захворювання, якщо я прийму рішення про здійснення процедури заморожування яйцеклітин?

Зазвичай процес заморожування яйцеклітин триває від двох до трьох тижнів. Якщо ваше лікування онкологічного захворювання можна безпечно відтермінувати на цей період, ваш фахівець може надати вам направлення на консультацію щодо варіантів збереження фертильності, зокрема заморожування яйцеклітин. Однак, якщо ваше лікування онкологічного захворювання має розпочатися терміново, часу на завершення процедури заморожування яйцеклітин до початку терапії може бути недостатньо. У таких ситуаціях можуть бути розглянуті інші варіанти.

Що, якщо я вирішу не розпочинати процедуру на цьому етапі?

Якщо ви вирішите не здійснювати процедуру заморожування яйцеклітин на цьому етапі, це цілком нормально. Це рішення залежить виключно від вас. Цілком природно відчувати невпевненість, тому взяти додатковий час на роздуми — це цілком прийнятний крок. Якщо ви вагаєтеся, можливо, вам допоможе обговорення ситуації з вашою командою лікарів, репродуктологом або консультантом, щоб краще зрозуміти доступні варіанти.

Відмова від здійснення процедури заморожування яйцеклітин не вплине на ваше лікування онкологічного захворювання, і ви зможете розглянути інші шляхи створення сім'ї в майбутньому, якщо зміните своє рішення.

Чи існують альтернативи, якщо мені не вдасться провести процедуру заморожування яйцеклітин до початку лікування?

Якщо ви вирішите не здійснювати процедуру заморожування яйцеклітин до початку лікування раку або якщо це буде неможливо зробити вчасно, ваші шанси на батьківство у майбутньому можуть знизитися. Усе ще існують інші шляхи для створення сім'ї. Нижче наведено інформацію про використання донорських яйцеклітин або всиновлення.

Чи можу я проходити лікування безпліддя після завершення лікування онкологічного захворювання?

Залежно від того, як лікування вплинуло на вашу репродуктивну здатність, ви все ще можете мати можливість пройти курс лікування безпліддя після одужання від раку. Якщо функція яєчників відновиться і вони знову почнуть продукувати яйцеклітини, лікування безпліддя з використанням ваших власних яйцеклітин може стати можливим варіантом. Якщо використання власних яйцеклітин виявиться неможливим, ви зможете обговорити інші доступні варіанти:

- **Використання донорських яйцеклітин:** якщо після лікування онкологічного захворювання ви не будете здатні продукувати яйцеклітини, використання донорських яйцеклітин для лікування безпліддя може стати відповідним варіантом, коли ви будете готові до створення сім'ї.
- **Усиновлення:** усиновлення є ще одним варіантом для тих, хто бажає стати батьками. Ви можете розглянути цей варіант у будь-який час; він дає можливість стати батьками, якщо народження біологічної дитини виявиться неможливим.

Важливо обговорити ці альтернативні варіанти з вашим репродуктологом та командою лікарів-онкологів, щоб ви могли обрати найкращий варіант відповідно до вашого стану здоров'я, плану лікування та сімейних цілей. Кожен варіант має свої особливості, які слід врахувати, і ваша команда лікарів-онкологів може надати вам індивідуальні рекомендації.

Що таке кріоконсервація тканини яєчників?

Кріоконсервація тканини яєчників — це метод збереження фертильності, при якому невеликий фрагмент тканини яєчника, що містить незрілі яйцеклітини, видаляється хірургічним шляхом (лапароскопія) і заморожується. Цей метод може бути доцільним варіантом для молодих жінок у випадках, коли проведення процедури заморожування яйцеклітин неможливе. Наразі використання цієї тканини передбачає проведення повторної операції для її трансплантації назад в організм.

Чи буду я проходити перевірку фертильності після лікування?

Не існує єдиного тесту, який міг би точно визначити, чи повністю відновилася ваша фертильність. Хоча повернення регулярного менструального циклу є позитивною ознакою, це не гарантує того, що ви знову здатні до зачаття.

Хто може допомогти мені прийняти рішення?

Ваші лікарі та медсестри можуть надати необхідну підтримку та роз'яснення, поки ви приймаєте рішення щодо проходження процедури заморожування яйцеклітин. Візит до центру репродуктивної медицини не зобов'язує вас до проведення процедури заморожування яйцеклітин, але він дасть вам можливість всебічно розглянути всі доступні варіанти.

Також важливо покладатися на своє звичне коло підтримки, як-от родину, друзів або соціальні групи підтримки у вашій громаді, — щоб обрати варіант, який буде найкращим саме для вас.

Хоча консультанти безпосередньо не залучені до вашого медичного лікування, вони можуть надати цінну допомогу у прийнятті рішення щодо здійснення процедури збереження фертильності, зокрема заморожування яйцеклітин, а також забезпечити додаткову емоційну підтримку на кожному етапі цього процесу.

Як я можу отримати консультацію щодо фертильності?

Якщо дозволятиме час, ви матимете можливість зустрітися з одним із наших консультантів із питань фертильності перед тим, як здійснити процедуру заморожування яйцеклітин. Усі наші консультанти є членами Британської асоціації консультування з питань безпліддя (BICA). Під час сеансу зустрічі консультант обговорить із вами доступні варіанти та допоможе психологічно опрацювати рішення про збереження фертильності шляхом заморожування яйцеклітин. Це також можливість для вас поставити будь-які запитання, які вас турбують.

Зверніть увагу, що консультування не є частиною процесу оцінки стану вашого здоров'я та жодним чином не вплине на ваше лікування. Якщо вам знадобиться додаткова підтримка, ви можете записатися на наступні сеанси консультації до, під час або після завершення вашого лікування.

Чи можу я змінити своє рішення?

Так, ви можете змінити своє рішення щодо здійснення процедури заморожування яйцеклітин у будь-який час. Почуття невизначеності або тривоги щодо цього процесу є цілком природним, і розмова з консультантом або репродуктологом допоможе вам розібратися у своїх почуттях. Проте ці обговорення не зобов'язують вас здійснювати процедуру заморожування яйцеклітин.

Чи потрібно мені використовувати засоби контрацепції?

Попри можливий вплив терапії онкологічного захворювання на репродуктивну функцію, неможливо точно спрогнозувати, чи зможете ви завагітніти після завершення цього курсу терапії. Певні методи лікування чинять деструктивний вплив на яйцеклітини, що може негативно позначитися на розвитку плоду у разі зачаття під час лікування. Тому критично важливо запобігати вагітності, якщо ви ведете статеве життя під час терапії онкологічного захворювання та протягом року після її завершення.

Не менш важливо практикувати безпечний секс, щоб захистити себе та свого партнера від інфекцій, що передаються статевим шляхом (ІПСШ). Для забезпечення захисту здоров'я обох партнерів наполегливо рекомендується використовувати презерватив під час статевого акту.

Що мені робити, якщо я захочу скористатися збереженими яйцеклітинами?

Якщо у вас виникнуть запитання щодо вашої репродуктивної функції або ви плануєте скористатися замороженими яйцеклітинами, зверніться до свого сімейного лікаря (GP) за направленням до місцевого центру репродуктивної медицини (бажано до того, де зберігається ваші яйцеклітини) для отримання подальших консультацій та підтримки.

Також важливо зазначити, що отримання доступу до лікування безпліддя за підтримки NHS із використанням ваших збережених яйцеклітин у майбутньому можливе лише за умови відповідності певним додатковим вимогам. Ці критерії можуть змінюватися з часом, і неможливо передбачити, якими будуть вимоги у наступні роки. З поточними критеріями можна ознайомитися за посиланням: [Критерії доступу до лікування ЕКЗ за програмою NHS у Шотландії — Fertility Network](#).

Бажаєте дізнатися більше? – Корисна контактна інформація та вебсайти

Якщо ви бажаєте дізнатися більше про збереження фертильності або отримати підтримку, вам можуть стати у пригоді наступні ресурси:

- **Вебсайт HFEA: заморожування яйцеклітин**
[Заморожування яйцеклітин | HFEA.](#)
- **Вебсайт HFEA: збереження фертильності**
[Збереження фертильності | HFEA.](#)
- **HFEA: інформація для трансгендерних та небінарних осіб**
[Інформація для трансгендерних та небінарних осіб, які потребують лікування безпліддя | HFEA.](#)
- **Британська асоціація консультування з питань безпліддя (BICA)**
[BICA: Британська асоціація консультування з питань безпліддя](#)
— професійне об'єднання, що надає спеціалізовану консультативну підтримку особам, які проходять курс лікування безпліддя або процедури зі збереження фертильності.
- **Macmillan Cancer Support**
[Macmillan Cancer Support](#) — організація забезпечує пацієнтів інформаційним та консультативним супроводом, сприяючи збереженню високої якості життя людей з онкологічними захворюваннями.
- **Teenage Cancer Trust**
[Teenage Cancer Trust](#) — Teenage Cancer Trust забезпечує спеціалізований медсестринський догляд та підтримку для молодих людей з онкологічними захворюваннями. Надання підтримки всім особам віком 13–24 роки, у яких діагностовано рак, а також їхнім близьким людям.
- **Cancer Research UK: фертильність та рак**
[Рак і фертильність | Cancer Research UK](#) — вичерпна інформація про те, як методи лікування раку можуть вплинути на фертильність, а також про доступні варіанти її збереження.
- **Young Lives vs Cancer (колишня назва — CLIC Sargent)**
[Шість напрямів, за якими ми допомагаємо — Young Lives vs Cancer](#) і [Young Lives vs Cancer](#) — підтримка дітей та молоді з онкологічними захворюваннями, зокрема інформація щодо процедур збереження фертильності.

Додаткові корисні ресурси

- **The Fertility Alliance**
[The Fertility Alliance](#) — національна благодійна організація з питань фертильності, що надає підтримку та перевірену інформацію кожному, хто бажає дізнатися більше про свій репродуктивний потенціал.
- **Fertility Network UK**
[Fertility Network UK](#) — благодійна організація, що надає підтримку та інформацію з усіх аспектів фертильності, зокрема щодо варіантів її збереження.
- **Послуги NHS у сфері лікування безпліддя**
[Безпліддя | NHS inform](#) — консультативний супровід щодо послуг NHS у сфері лікування безпліддя та загальна інформація про фертильність.
- **British Fertility Society**
[Інформація для громадськості » British Fertility Society](#) — інформація про фертильність та збереження фертильності.